

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av betänkandet *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige* (SOU 2018:78)

Sammanfattning

STINT, Stiftelsen för internationalisering av forskning och högre utbildning, har tagit del av betänkandet *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*.

Världen förändras snabbt och tillväxtländer satsar på att bli kunskapsekonomier. Kunskapsproduktion sker över gränser och i globala nätverk. Studenter och forskare rör sig över gränser, men även universitet etablerar campus i andra länder. Den svenska högre utbildningen kommer inte bli opåverkad av den globala utvecklingen. Det är därför bra att regeringen har tagit ett långsiktigt förhållningssätt till högre utbildning och forskning i en global kontext, eftersom området är centralt för Sveriges framtida konkurrenskraft.

Betänkandet föreslår en ökad omvärldsbevakning med närvaro utomlands genom utlandskontor. STINT ser det som mycket positivt, eftersom kunskap och nätverk till den omgivande världen är centralt för att de svenska lärosätena, forskningsfinansiärerna och andra aktörer ska kunna skapa sina egna konkurrenskraftiga internationaliseringsstrategier. Internationalisering har blivit mer komplext och behovet av strategisk internationalisering är större än någonsin.

Betänkandet ser STINTs utlandsetablering i Shanghai, med en Sverigebaserad del, som en förebild för de pilotkontor som föreslås i utredningen. Vi är positiva till att inleda en dialog om hur STINT kan expandera sin utlandsverksamhet att omfatta pilotkontoren som föreslås.

STINTs position som oberoende aktör och kunskapsresurs inom strategisk internationalisering innebär, precis som betänkandet konstaterar, att STINT kan vara intermediär där lärosäten och statliga aktörer har begränsningar som myndigheter.

Med STINTs utlandsetablering är STINT en av de få aktörer som har erfarenhet av att stödja det strategiska arbetet på lärosätena genom kvalificerad informationsinhämtning, omvärldsbevakning samt omvärldsanalys och strategiskt relationsbyggande. Genom att anlita STINT för de pilotkontor utomlands som föreslås i utredningen, anser vi att det skulle vara mer kostnadseffektivt och betydligt snabbare att komma igång jämfört med att bygga en ny struktur för uppgiften.

STINTs synpunkter på betänkandet

Det är mycket positivt att betänkandet tar upp behovet av omvärldsbevakning och omvärldsanalys, kvalificerad informationsinhämtning och strategiskt relationsbyggande, speciellt nu när världen förändras snabbt och där flera nya länder tillkommer på en alltmer global och platt spelplan. Flera av de nationer som är nya bland ledande vetenskapliga länder skiljer sig i flera fall från Sverige.

Det svenska kunskapssystemet behöver förbereda sig för de globala förändringar som är på gång vad gäller kunskapsproduktion och konkurrensen om kunskapsresurser¹.

Det är viktigt att svenska universitet och högskolor finns med i de satsningar som flera länder gör när de bygger upp högre utbildning och forskning. På så sätt kan Sverige vara delaktigt och förstå utvecklingen och bygga relationer, samtidigt som Sverige kan få tillgång till nya marknader och kunskaper som innebär att vi kan uppgradera vårt kunskapssystem och därmed behålla vår konkurrenskraft. Vi har noterat att betänkandet tar med dessa aspekter.

Omvärldsanalys är ett viktigt verktyg för att kontinuerligt förbättra det svenska kunskapssystemet och säkerställa dess kvalitet och konkurrenskraft. Det är lovande att betänkandet tar upp detta viktiga verktyg. Omvärldsbevakning och omvärldsanalys inom högre utbildning och vetenskap bör också få ökade resurser och större betydelse för det svenska kunskapssystemet, så att regeringen, relevanta myndigheter och inte minst lärosätena får större nätverk och ökad kunskap om den snabba utvecklingen som sker inom högre utbildning och forskning. Inte minst i de länder som visar högst tillväxt inom vetenskaplig produktion. Dessa länder är ofta komplicerade med begränsad öppenhet. Närvaro i dessa länder är viktigt för omvärldsbevakning och nätverkande.

Sverige har en mycket begränsad verksamhet avseende omvärldsbevakning/analys av högre utbildning och vetenskap. Länder av liknande storlek och ekonomi, tex. Danmark och Schweiz bedriver större omvärldsbevakning och omvärldsanalys inom högre utbildning, vetenskap och innovation. Vi ser detta som mycket viktigt i fråga om att förse svenska aktörer inom kunskapssystemet, inte minst lärosätena, med kunskapsunderlag och nätverk för deras strategiarbete. Vår uppfattning är att kunskapsunderlag och analys är nödvändigt för strategiarbete. Svensk omvärldsbevakning av högre utbildning och vetenskap har under de senaste 20 åren legat under olika aktörer; STATT, ITPS, Tillväxtanalys, och för närvarande i en mindre omfattning Regeringskansliets forsknings- och innovationsråd (FoI-råd).

Detta är också bakgrunden till att STINT har etablerat ett utlandskontor, med en Sverigebaserad del, för att stödja det strategiska arbetet på lärosätena genom kvalificerad informationsinhämtning, omvärldsbevakning samt omvärldsanalys och strategiskt

¹ År 2030 kommer exempelvis hälften av alla 25-34 åringar med universitetsutbildning att finnas i Kina och Indien. Det innebär mer än 3 gånger så många som 2013 och därmed nya förutsättningar. Kina har dessutom sedan 2004 fått med 37 universitet bland de 500 bästa i världen, medan USA har förlorat 35.

relationsbyggande. Från vår horisont ser vi att internationalisering har blivit mer komplext än tidigare och bättre kunskap och underlag behövs för strategiarbetet på lärosätena.

En intermediär som STINT kan ha speciella fördelar och förutsättningar för omvärldsbevakning genom att inte vara en myndighet, men samverka nära med ambassad, generalkonsulat och andra utlandsmyndigheter på plats.

Det är bra att regeringen med detta betänkande ser över de begränsningar som finns i systemet och att de svenska lärosätena får större tillgång till omvärldsanalys för att ha ordentligt med underlag och analys för att kunna skapa sina egna strategier.

Om svenska universitet och högskolor är för försiktiga, inåtriktade, provinsiella och inte lyckas utveckla sina internationella förbindelser kommer det att drabba Sveriges framtid. Vi vill understryka behovet och vikten av att svenska lärosäten har tillgång till kvalificerad information, omvärldsbevakning, omvärldsanalys och strategiskt relationsbyggande.

Kommentarer till betänkandet

3.6.2 En ökad närvaro i utlandet för svensk högre utbildning och forskning

STINT är positiv till att betänkandet betonar att STINT, som icke-statlig aktör, kan vara en intermediär där lärosätena som myndigheter har begränsningar (sid 119). Vår erfarenhet är att STINT verkligen har en unik roll som intermediär avseende internationella samarbeten, både inom Sverige, såväl som utomlands. Intermediär-rollen är något vi arbetar med att utveckla och som vi kan stärka än mer i samarbete med regeringskansliet och andra aktörer.

Det är också positivt att utredningen ser att STINTs utlandskontor, med en Sverigebaserad del, har stora likheter med den verksamhet som utredningen anser bör byggas upp (sid 119). Modellen för den pilotsatsningen STINT har etablerat på Generalkonsulatet i Shanghai, med en Sverigebaserad del, kan vi enkelt replikera till andra länder om regeringen eller annan aktör är intresserad av att finansiera en sådan satsning. STINTs position som oberoende aktör och intermediär medför flera fördelar.

Vi anser inte att utlandskontoren bör ligga inom ramen för en statlig myndighet (sid 119). I sammanhanget kan nämnas att den svenska omvärldsanalysen för forskning och vetenskap fram till och med 2001 utfördes av en stiftelse, Stiftelsen Sveriges Tekniska Attachéer (STATT), med finansiering från staten. Liksom STINT var STATT en offentlig stiftelse, som kunde agera som en intermediär. STATT hade en större verksamhet än vad någon av de efterföljande myndigheterna, ITPS (2001-2009), Tillväxtanalys utlandskontor (2009-2016) eller Regeringskansliets FoI-råd (2017-) har haft.

Vi instämmer med utredningen att det är av stor vikt att det går att agera och kommunicera med hög grad av självständighet för att snabbt och effektivt kunna sprida information från utlandskontor utan den politiska bedömning som kan vara nödvändig inom Regeringskansliet. STINT kan utöka sin utlandsverksamhet och därmed i större omfattning stödja det strategiska arbetet på lärosätena genom kvalificerad informationsinhämtning, omvärldsbevakning samt omvärldsanalys och strategiskt relationsbyggande, om regeringen finansierar det och uppdraget kan styras genom ett avtal, på liknande sätt som regeringen gör med andra privata aktörer och konsulter.

Som intermediär har STINT i sin roll som kunskapsresurs med strategiska program byggt upp ett omfattande nätverk till relevanta organisationer (lärosäten, forskningsfinansiärer, myndigheter och tankesmedjor) och experter i Sverige och utomlands.

STINTs modell för utlandskontoret i Shanghai, med en Sverigebaserad del, anser vi vara ett mycket kostnadseffektivt alternativ för de pilotkontor som utredningen föreslår. Genom att anlita STINT skulle pilotkontoren utomlands kunna komma igång betydligt snabbare jämfört med att bygga en ny struktur för uppgiften.

Utredningen nämner också att lärosäten kan ha behov av att under en kortare eller längre tid adjungera personal till eller i anslutning till utlandskontoren för kortare perioder, vilket konstateras vara svårt för Regeringskansliet eller myndigheter. Vi vill framföra att STINT, som ansvarig för pilotkontoren i utlandet, däremot skulle kunna erbjuda en rad olika lösningar för lärosätenas behov i utlandet, från rådgivning i speciella frågor till adjungering av lärosätespersonal till eller i anslutning till utlandskontoren.

3.6.2 En ökad närvaro i utlandet för svensk högre utbildning och forskning

STINT instämmer i att fler utlandskontor behövs och inbjuder till en dialog om hur STINT med finansiering från regeringen eller annan aktör kan expandera utlandsverksamheten. Vi delar uppfattningen att länder i Mellanöstern och Afrika kan vara speciellt intressanta.

4.2.1 Existerande samordningsorgan

Som nämns i utredningen är STINT adjungerad till den internationella samordningsfunktionen (IntSam). STINTs position som oberoende aktör och intermediär med möjlighet till mer dynamisk verksamhet än de statliga finansierarna har inneburit att de statliga finansierarna det senaste halvåret har beslutat att bidra till STINTs mobilitetsprogram för forskare, speciellt avseende Japan och Kina. Med ytterligare medel från regeringen eller andra aktörer kan STINT, som nationell kunskapsresurs med strategiska program för internationalisering, göra större insatser för ökad mobilitet mellan svenska och utländska forskningsmiljöer.

4.4.2 En styrgrupp för plattformen för internationalisering

Vi anser att STINT bör vara en naturlig del av den internationaliseringsplattform som beskrivs (sid 160-161), eftersom STINT är en nationell kunskapsresurs inom internationalisering av högre utbildning och forskning med flera viktiga vetenskapliga publikationer, vilket även betänkandet konstaterar (sid 96). STINT är för övrigt den enda aktören i det svenska kunskapssystemet som har internationalisering av högre utbildning och forskning som sitt enda uppdrag.

STINTs ordförande och styrelse har deltagit i remissvaret.

För STINT, Stiftelsen för internationalisering
av högre utbildning och forskning

Andreas Göthenberg
Verkställande direktör